

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Dějiny Židů v Kolíně.

Zpracoval

Dr. Richard Feder, rabín a profesor v Kolíně.

Profesor Josef Vávra vydal v r. 1886 „Dějiny královského města Kolína nad Labem“ ve dvou dílech a věnuje v nich mnoho pozornosti i kolínským Židům.

Profesor Vávra čerpal z četných pramenů, psal nestranně a proto budiž zde především uvedeno, co o „kolínských Židech“ ve svém s největší pečlivostí a svědomitostí psaném díle vypravuje:

I. díl, str. 38. — Ve 14. stol. bydlelo v K. drahně Židů, kteří velikou část ulice Židovské zaujímal, svými staršími se spravovali, i svého řezníka a nepochybně též svou modlitebnu měli. V l. 1376—1401 jmenují se v městských knihách Židé Nachman a Herac bratří, Izák a David bratří, Pakuš a Dušme, kteří se r. 1378 o jeden dům rozdělili, dále Ruben, Eliáš, Lazar Šeybl, Mojžíšek (Muschlín), syn Lazarův, Šalomoun (Šlome), Lev Tendl, Jerš, Babka, žena Izákova, sestry Duchyně a Esthera, řezníci Jakub a Málek. Výživa Židů byla v obchodě a lichvě; jediný Žid Nachman měl r. 1396 u lidí zámožných do 90 kop po malých částkách rozpujčeno. Zejména byli mu dlužní: Štěpán Eylauer 8½ kopy, Staněk, krejčí, 5 kop, Malý, forman, 4 kopy, Vavřinec, sladovník, 2 k., Hájek, kolářník v Mnichovicích, 1 k. 30 gr., Kuneš, kovář, 10 k. 5 gr., vdova Heřmanová z Hory 4 k., Jakub, koželuh, 41 gr., Haman Buzický 7 k., Enderlin, sladovník z Týnce, 3 k., Jakub, řezník, 50 gr., Václav v domě Jelencově 80 gr., Václav Trídvorský 5 k., Franc z Mnichovic 2 k., Malý a Finder, formani, 2 k., Jan, rektor škol, 8 k., Ulman ze Zálabí 5 k., Václav, hrnčír, 6 k., Prokop, řezník, 2 k., Schwarznikl, forman, 2 k., Nikůš Buzický 4 k.

Ulice v Židech.

Str. 120. — Ulice tato neměla naskrz domy žid.; domy od rohu ulice Kouřimské až po roh uličky na náměstí vedoucí byly v rukou křesťanů; leč tehdejší vymezení domů s nynějším se srovnati nedá, poněvadž Židé všecky domy křesť., kterých v l. 1588—1623 nabýli, na menší dílce rozdělili, na př. ze tří větších domů jich osm nadělali. Ze sousedů v té ulici usedlých tyto známe: v domě vedle Jakše, soukeníka, r. 1511 hospodařil Martin, řezník a r. 1516 ho prodal za 22 k. Vavřinci, kantoru; vedle něho měl r. 1511 dům Křivohlávek, řezník, a další dům držel r. 1494 Jan Škorně, konšel, jehož vdova ho r. 1511 postoupila Řihovi, řezníku. Po druhé straně vedle Medeničky měl r. 1520 dům Samík, švec a na rohu uličky Tomášek, řezník.

Z usedlých Židů jmenuje se na onen čas zhusta Pinkas, který měl velký dům na rohu do uličky k rynku, tam provozoval zlatnictví a lichvu. R. 1495 byl starším o. ž., na místo níž slíbil, že nebude nikomu půjčovati peníze na věci kradené, a cokoliv u Židů kradeného šatství v zástavě se nalézá, že vlastníku vráceno bude bez výplaty a lichvy. O bohatství jeho svědčí veliké půjčky, které činil, zejména měl za jedním měšťanem v Čáslavi 272 zlatých uherských. R. 1507 vedli

Geschichte der Juden in Kolin.

Bearbeitet von

Dr. Richard Feder, Rabbiner und Professor in Kolin.

jeho obchod synové Jakub, Jéce a Šaje Pinkasové. Dále jmenuje se Pinkasův zeť Libtmann a téhož žena Bejle, později Libtmannovi synové Lazar, David a Jakub, 1520 téhož syn Izák. Velmi často jmenují se bohatí Židé Muňka a Markvart, mečír a téhož žena Golda, 1495 Josef Žid vedle birdovny (šatlavy) a Izák, souseď jeho, dále Majer Hořovský, Žid v domě vedle Kolářovského u nové brány: týž r. 1522 prodal ten dům za 70 kop č. Jakubu velkému Židu a vystěhoval se do Prahy; dále Jakub, mečír na rohu proti šatlavě, u něhož vydlužili si r. 1495 Mirtl, Kvíšek, Matras a Marek vespolek 33 kop gr. míšeňských za 10 gr. týdenní lichvy (26 ze sta); potom Šalomoun (Zalman) z Evančic, který r. 1495 Jeclovi Židu pustil půli svého domu. Šilhavý Žid r. 1495 Jeclovi Židu pustil půli svého domu. Šilhavý Žid, Jelen a Král vedle studnice žid.

V letech 1511—1528 jmenují se Židé mimo většinu výše vytknutých Michal z Rakovníka, Šimon, Zalman a žena jeho Libuše, Holler Majer a Pufl, žena jeho a ta r. 1519 po druhé vdala se za Izáka, kantora, Beneš Holý, Majer, řezník, Sadoch a téhož žena Plumele a dcera Lia, Daniel, poručník Fegal, sirotka, Eliáš a Fajše, sklenáři, Feitl a Líba, žena jeho, Josef a syn jeho Lev Frankfurtský, Lazar a synové jeho Samuel a Šeftl s ženou Gitl, Rú.e, vdova, Maje a Rhile, žena jeho, Zalman Ochs a Rifke, manželka, Jonáš se synem Samuelem, Šimon Malostranský, Majer Ryšavý, Eliáš z Náchoda a Mojžíš, syn jeho.

R. 1512 děje se první určitá zmínka o škole žid., ač není pochyby, že již dávno předtím stávala; při ní zůstával zvláštní školník či sluha (Schulklopper). Z rb. kolínských jmenují se v letech 1500—1513 mistr (rb.) Majer a po něm mistr Samuel; oba bydleli ve vlastních domech svých; měli Židé tehdejší i zvláštní své zpěváky a obřadníky (kt.), z nichž r. 1513 jmenují se současně Judl a Izák.

Str. 138—140. — Panování krále Ferdinanda I. sáhlo do vnitřních poměrů města K. jiným ještě způsobem. R. 1541, brzy po onom hrozném požáru, který 2. června zkazil menší město Pražské, hrad královský i s dskami zemskými, dostali všichni Židé v království českém osedlí podle usnesení sněmovního rozkaz, aby ze země se vystěhovali, neboť upadli v podezření, že v dorozumění s Turky, úhlavními nepřáteli křesť., onen požár v Praze založili a též i jiných v zemi požárů původci byli. Tu musili se zdvihnouti a s movitým statkem svým ze země vyjít. Stěhovali se do Polska; než u Broumova byli od neznámých lupičů přepadeni a obráni, při čemž se jim stala škoda 20.000 kop č. Mezi vystěhovalými byli také všichni Židé kolínští, zejména rb. Mojžíš Malostranský, Béle Jelenová se syny Jakubem a Šťastným, Jakub Máje se syny Izraelem a Abrahamem, Šťastný Šilhavý, Šeftl se